

Pia Lohikoski vas ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen perusrahoitukseen (56 950 000 euroa)

Eduskunnalle

Suomi elää osaamisesta, joten korkeakoulutukseen, tieteeseen ja innovaatioihin panostaminen on myös kansantaloudellisesti ratkaisevaa. Tulevaisuuden tavoite on, että vähintään 50 prosenttia nuorten aikuisten ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon. Tähän pääsemiseksi aloituspaikkoja on edelleen lisättävä ja korkeakoulujen perusrahoitus nostettava tasolle, joka vastaa kasva-neita aloituspaikkamääriä.

Yliopistoihin kohdistetaan ensi vuoden budjetissa raskaat leikkaukset. Pysyvät leikkaukset nou-sevat 36,65 miljoonan tasoon ja määräaikaista leikkauksia tehdään vielä 20,4 miljoonan edestä. Kokonaisuudessaan leikkaukset vuodelle 2026 ovat yhteensä noin 57 miljoonaa euroa.

Vastoin kaikkia lupauksia hallitus on leikannut nimenomaan korkeakoulujen perusrahoitusta. Yhdessä yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin kohdistuvien leikkausten kanssa Suomen kor-keakoulutuksesta leikataan yhteensä noin 83,8 miljoonaa euroa. Vuodelle 2026 arvioitu korkea-kouluindeksien mukainen lisärahoitus 82 miljoonaa käytännössä nollaantuu leikkausten vuoksi.

Yliopistojen rehtorineuvosto Unifin mukaan yliopistojen perusrahoitus on vähentynyt 12,6 pro-senttia vuosien 2013—2023 välillä, kun samanaikaisesti tutkintojen määrä on kasvanut 12,5 pro-senttia ja opiskelijamäärä 36,2 prosenttia. Korkeakoulut ovat toistuvasti korostaneet, että nykyi-nen perusrahoituksen taso ei vastaa opiskelijamäärien kasvuun. Vaikka tutkimukseen ja uusien aloituspaikkojen lisäämiseen kohdistetaan erillisiä panostuksia, rahoituksen pirstaloituminen ka-ventaa yliopistojen mahdollisuuksia kohdentaa varoja sinne, missä tarve on suurin. Perusrahoi-tuksen etu on sen joustavuus: se on tuloksellisuuteen sidottua ja yliopistojen välillä kilpailtua, mutta sen käyttö ei ole sidottu tiukkoihin korvamerkintöihin. Uhkana on, että opetuksen, tutki-muksen ja osaajien taso laskee.

Suomen sijoitus akateemisen vapauden kansainvälisessä vertailussa (Academic Freedom Index) on heikentynyt lyhyessä ajassa ja kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla merkittävästi. Vuonna 2023 sijoitus oli yhdeksäs. Nyt olemme tipahtaneet maiden välisessä vertailussa sijalle 47. Tieteen ja tutkimuksen vapaus on yhteiskuntamme peruspilareita, eikä sitä voida turvata ilman riittävää ja vakaata perusrahoitusta.

Talousarvioaloite TAA 61/2025 vp

Rahoitusvaje on suurta, ja perusrahoituksen leikkausten peruminen on vasta ensiapua suomalaisen osaamistason nostamisessa. Jos haluamme saavuttaa tavoitteet ja turvata koulutuksen laadun, tarvitaan pitkäjänteistä ja kasvavaa panostusta yliopistojen perusrahoitukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 56 950 000 euroa momentille 29.40.50 yliopistojen valtionrahoituksen toimintameno -, valtionavustus- sekä tasoleikkausten perumiseksi.

Helsingissä 3.10.2025

Pia Lohikoski vas
Anna Kontula vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Minja Koskela vas
Hanna Sarkkinen vas
Veronika Honkasalo vas
Johannes Yrttiaho vas
Timo Furuholm vas
Mai Kivelä vas